

CELIGÓW

gm. Głuchów

woj. skierniewickie

1886

Nr. inv. 1886

dep.

BIBLIOTEKA

Zarządu Ochrony i Konserwacji Zesp. Pałac.-Ogród.

Muzeum Narodowego w Warszawie

ul. Szwoleżerów Nr 9. tel. 29-67-78

ARCHIWUM

OŚRODEK OCHRONY

ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU

ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr. inv. 1886

ANALIZA I OCENA WARTOŚCI ZABYTKOWYCH ZAŁOŻEŃ ZIELENI

Park, ogród, aleja, zieleń towarzysząca		Nazwa: CELIGÓW
Rodzaj	klasztorny, zamkowy,	Adres: gm. Gruchos
parku / ogrodu:	pałacowy, dworski, miejski	Województwo: Skierwiesze
Czas powstania:	1904	Użytkownicy: Spółka Produkcyjna
Forma stylowa:		
Wielkość:	2,5 ha	

K R Y T E R I A

		0	1	2	3	4
		zły	mierny	db	b.db	
A	I. Wartości zabytkowe	Stopień przetwarzania elementów dawnego układu przestrzennego				
			+			
	1. Osie i ciągi kompozycji /relacja z architekturą/		+			
	2. Układ dróg	+				
	3. Stopień przetwarzania starodrzewia			+		
	4. Układ wodny i pierw. ukształt. terenu			+		
	5. Zachowanie dawnych elementów architektury i małej architektury		+			
	II. Wartość układu przestrzennego					
			+			
	1. Jednorodność stylu całego układu lub wysoka czytelność nawarstwień stylowych		+			
	2. Wartość historyczna układu /dawność/	+				
	3. Wartość obiektów architektury		+			
	4. Reprezentatywność lub unikalność w skali regionu lub kraju		+			
	5. Wartości krajobrazowe i estetyczne			+		
	III. Wartości tradycji historycznej /w sensie potencjalnych walorów turystycznych/					
	1. Związek obiektu z postaciami lub wydarzeniami historycznymi	+				
	Wartości zabytkowe ogółem				11	
B	I. Wartości przyrodnicze i ekologiczne					
	1. Rzadkie gatunki drzew i krzewów			+		
	2. Drzewa o charakterze pomników przyrody		+			
	3. Intensywność zadrzewienia			+		
	4. Stan zdrowotny drzewostanu		+			
	5. Znaczenie ekologiczne			+		
	Wartości przyrodnicze ogółem			8		
	Ogólna ocena obiektu			19		

Analizę sporządził:

Data:

Uwaga dotycząca koniecznej doraźnej interwencji w zakresie zmiany sposobu użytkowania obiektu oraz działań konserwatorskich w odniesieniu do zadrzewienia i obiektów architektonicznych - podać na odwrocie karty!

aleja dojazdowa (?)

E W I D E N C J A   Z A B Y T K O W E J   Z I E L E N I

Województwo: . . . *skierniewickie* . . . . .

Gmina: . . . . . *Głuchów* . . . . .

Miejscowość: . . . . . *Celigów* . . . . .

Nazwa Obiektu: . . . *park dworski* . . . . .

Ewidencję sporządził Interdyscyplinarny Zespół Naukowo-Badawczy
Ochrony Środowiska w Uniwersytecie Łódzkim

Wykonawcy: . . . . .

Data: . *IX* . . . . . *X* . . . . . 197 *7* r.

Egz. nr

1.

2.

3.

4.

5.

6.

A R C H I W U M
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nw inw. 1886

M E T R Y C Z K A   P A R K U   -   O G R O D U

1.	<u>Adres: miejscowość / dzielnica, ulica, nr posesji/</u> Celigów		<u>gmina</u> Głuchów	<u>Województwo</u> Skierniewickie
2.	<u>Nazwa parku: aktualna:</u> Celigów		<u>dawna:</u> Celigów	
3.	<u>Rodzaj parku i stan jego zachowania:</u> Park dworski, stan zachowania dość dobry			
4.	<u>Czas powstania i najważniejsze fazy przekształceń:</u> ok. 1904 r.			<u>Autor:</u> Stefan Celichowski
5.	<u>Powierzchnia parku:</u> Ogółem ha 2,5 ha	<u>w tym wód w ha</u> -	<u>Istniejące budynki:</u> 1. O wartościach zabytkowych	
6.	<u>Nr i data rejestru parku-ogrodu</u>	<u>6^a. Opinia Komisji Konserwat.</u>	<u>2. Inne:</u> Murowany dworek, budynek gospodarczy, nowo postawiona obora	
7.	<u>Użytkownicy obiektu:</u> Spółdzielnia Produkcyjna w Celigowie			
8.	<u>Istniejące dokumentacje</u> <u>/data i autor/:</u>	<u>1. Pomiar sytuacyjno-wysokościowy:</u> brak	<u>2. Inwentaryzacja zieleni:</u> brak	
	<u>3. Studium historyczne:</u> brak	<u>4. Założenia techniczno-ekonomiczne:</u> brak	<u>5. Dokumentacje branżowe, techniczne</u> <u>i ekspertyzy:</u> brak	
9.	<u>Przeprowadzone remonty:</u>	<u>Budynków</u> brak	<u>Parku</u> brak	<u>Metrykę sporządził:</u> <u>Data:</u> IX 1977 Bjostkowski

Park w Celigowie

gm. Głuchów, woj. Skierniewickie

Położenie

Park dworski w Celigowie leży w pd. części woj. skierniewickiego, w Gminie Głuchów, ok. 1 km na zach. od drogi z Głuchowa do Michowic. Dojazd PKS z Głuchowa odległego ok. 4 km.

Krótką analiza historyczną

Pierwsze wzmianki o tej miejscowości pochodzą z XVI w. Była to niewielka posiadłość szlachecka. W II poł. XIX w. Celigów przeszedł na własność Łuszczewskiego. U schyłku XIX w. powierzchnia folwarku wynosiła 717 mórg powierzchni. Na obszarze 2/3 morgi wydobywany był torf. /1/

W wyniku małżeństwa z córką Łuszczewskiego - Stefanią Celigów ok. 1900 r. przeszedł w ręce Wacława Rogawskiego. Do majątku należały również Zalesie oraz Wojskie.

Folwark nie przynosił spodziewanych dochodów i w rezultacie ok. 1930 r. został przejęty przez państwo. W 1939 r. posiadłość została zakupiona przez Wacława Sulickiego oraz Kazimierza Szustkiewicza. Byli oni ostatnimi prywatnymi właścicielami Celigowa do 1945 r. /2/ Obecnie właścicielem i użytkownikiem dworku wraz z parkiem jest Spółdzielnia Produkcyjna w Celigowie.

Charakterystyka stanu istniejącego

Układ przestrzenny

Plan ogrodu dworskiego w Celigowie oparty jest na prostokacie. Park stanowi wyodrębnioną z krajobrazu całość, nie ma żadnego powiązania widokowego z otaczającymi go terenami.

Z trzech stron, tj. od płn.-wsch., płn.-zach. i płd.-wsch., park jest ogrodzony, jego płd.-zach. granicą nie jest wyznaczona dokładnie,

teren ten jest porośnięty młodymi olszynami.

Do parku prowadzą dwa wejścia. Wejście główne znajduje się od płu-wschodu, gospodarcze - od płu-zach. Aleja główna równoległa do osi budynku, rozwidła się przed dworkiem na 2 drogi: jedna z nich okręga trawnik w kształcie ówiarthi koła i łączy się z prostopadłą do alei głównej drogą wjazdową. Druga, znacznie węższa, skręca na pd-wsch. i prowadzi w głąb ogrodu.

Wzdłuż muru, stanowiącego płu-wsch. granicę parku, ciągnie się szeroka aleja lipowa. Rośnie tu prawie 30 okazów 60-70 letnich lip / *Tilia cordata*/.

We wschodniej części parku dwie ścieżki biegnące pomiędzy skupinami drzew, pozwalają na oglądanie ciekawych zestawień gatunkowych. Pomiędzy skupinami znajdują się dwie duże polany porośnięte niestrzyżoną trawą. Park we wschodniej części przechodził dalej w sad, z którego pozostały tylko nieliczne drzewa, teren sadu przeznaczono zaś pod budowę obory.

W pld.-zach. części parku znajdował się sad i ogród warzywny. Obecnie postawiono tam wiele drewnianych komórek, w których mieszkańcy dworku trzymają ptactwo domowe.

Skrócona inwentaryzacja roślin

1. Bez koralowy - *Sambucus racemosa*
2. Brzoza brodawkowata - *Betula verrucosa* 6 szt.
3. Cyprysik groszkowy - *Chamaecyparis pisifera* 1 szt. /usychający/
4. Czeremcha pospolita - *Padus avium*
5. Dąb czerwony - *Quercus rubra* 1 szt.
6. Dąb szypułkowy - *Quercus robur* 1 szt.
7. Grab pospolity - *Carpinus betulus* 1 szt.
8. Grusza polna - *Pirus communis* 4 szt.
9. Jabłoń domowa - *Malus domestica* resztki sadu

10. Jarzab pospolity - *Sorbus aucuparia* 2 szt.
11. Jaśminowiec wonny - *Philadelphus coronarius*
12. Jesion pensylwański - *Fraxinus pennsylvanica* 1 szt.
13. Jesion wyniosły - *Fraxinus excelsior* 25 szt.
14. Jodla jednobarwna - *Abies concolor*
15. Karagana syberyjska - *Caragana arborescens*
16. Kasztanowiec biały - *Aesculus hippocastanum* 2 szt.
17. Klon jawor - *Acer pseudoplatanus*
18. Klon jawor odm. purpurowa - *Acer pseudoplatanus* 'Purpureum' 1 szt.
19. Klon pospolity - *Acer platanoides* 8 szt.
20. Leszczyna pospolita - *Corylus avellana*
21. Liguster pospolity - *Ligustrum vulgare*
22. Lilak chiński - *Syringa chinensis*
23. Lilak pospolity - *Syringa vulgaris*
24. Lipa amerykańska - *Tilia americana* 3 szt.
25. Lipa drobnolistna - *Tilia cordata* 10 szt.
26. Lipa szerokolistna - *Tilia platyphyllos* 1 szt.
27. Miłorząb dwukłapowy - *Ginkgo biloba* 1 szt. /usychający/
28. Modrzew europejski - *Larix decidua* 2 szt.
29. Olsza czarna - *Alnus glutinosa*
30. Porzeczka alpejska - *Ribes alpinum*
31. Robinia akacjowa - *Robinia pseudoacacia* 20 szt.
32. Skrzydłorzech kaukaski - *Pterocarya fraxinifolia* 4 szt.
33. Sosna czarna - *Pinus nigra*
34. Suchodrzew tatarski - *Lonicera tatarica*
35. Śliwa wiśniowa - *Prunus cerasifera* 1 szt.
36. Śnieguliczka biała - *Symphoricarpos albus*
37. Świerk kłujący - *Picea pungens* 2 szt.
38. Świerk kłujący odm. srebrzysta - *Picea pungens* 'Argentea' 8 szt.
39. Świerk pospolity - *Picea excelsa* 2 szt.
40. Tawuła sp. - *Spiraea* sp.
41. Topola czarna odm. włoska - *Populus nigra* 'Italica' 5 szt.

- 42. Trzmielina pospolita - *Euonymus europaea*
- 43. Wiąz polny - *Ulmus campestris*
- 44. Wierzba biała - *Salix alba*

Wiele drzew w parku wykazuje zły stan zdrowotny, usychają, lub giną m.in. z powodu niszczenia gałęzi.

Analiza układu historycznego

Autorem projektu ogrodu jest Stefan Celichowski. Realizacja projektu nastąpiła ok. 1904 r. W "Rejestrze ogrodów polskich", /3/ zamieszczone jest zdjęcie rękopisu tego planu.

Ogród zajmował powierzchnię ok. 3 ha, stanowił zamkniętą całość. Północna część założenia nie uległa istotnym zmianom. Kilka lat temu, podczas budowy linii telefonicznej, uszkodzono rosnący przed dworem miorzab - *Ginkgo biloba*. Drzewo to powoli ginie. W zachodniej części parku wycięte dwa stare okazy dębów, które rosły symetrycznie po obu stronach drogi gospodarczej nieopodal bramy.

Największym zmianom i zniszczeniu uległa południowa i wschodnia część parku. Projektowane przez Celichowskiego drążki wijące się łagodnymi łukami uległy zatarciu. Skupiny drzew utraciły swoje pierwotne kształty, na ich brzegach wyrosło wiele młodych samosiewów. Zniszczono wiele cennych drzew stawiając budynek bukaciarni. Południowa podwórka część parku, zarosła młodymi olszynami. Z dawnego sadu pozostały tylko nieliczne drzewka, teren ten jest wykorzystywany przez mieszkańców jako pastwisko dla bydła. Postawiono tu wiele drewnianych komórek, w których użytkownicy trzymają ptactwo domowe. Członkowie Spółdzielni posadzili na trawnikach ~~wisząc~~ szereg młodych drzew, głównie jesionów i jaworów. Wiele drzewek połamoty pasące się krowy.

Wnioski

Park stanowi jedną z niewielu skupisk wysokiej zieleni w równinnym krajobrazie rolniczym. Przy urządzeniu jego wnętrza wykorzystano przede wszystkim rodzime gatunki drzew i krzewów, zestawiając je pod kątem kształtu koron i barwy ulistnienia. Na niewielkiej powierzchni zgromadzono stosunkowo wiele gatunków drzew i krzewów.

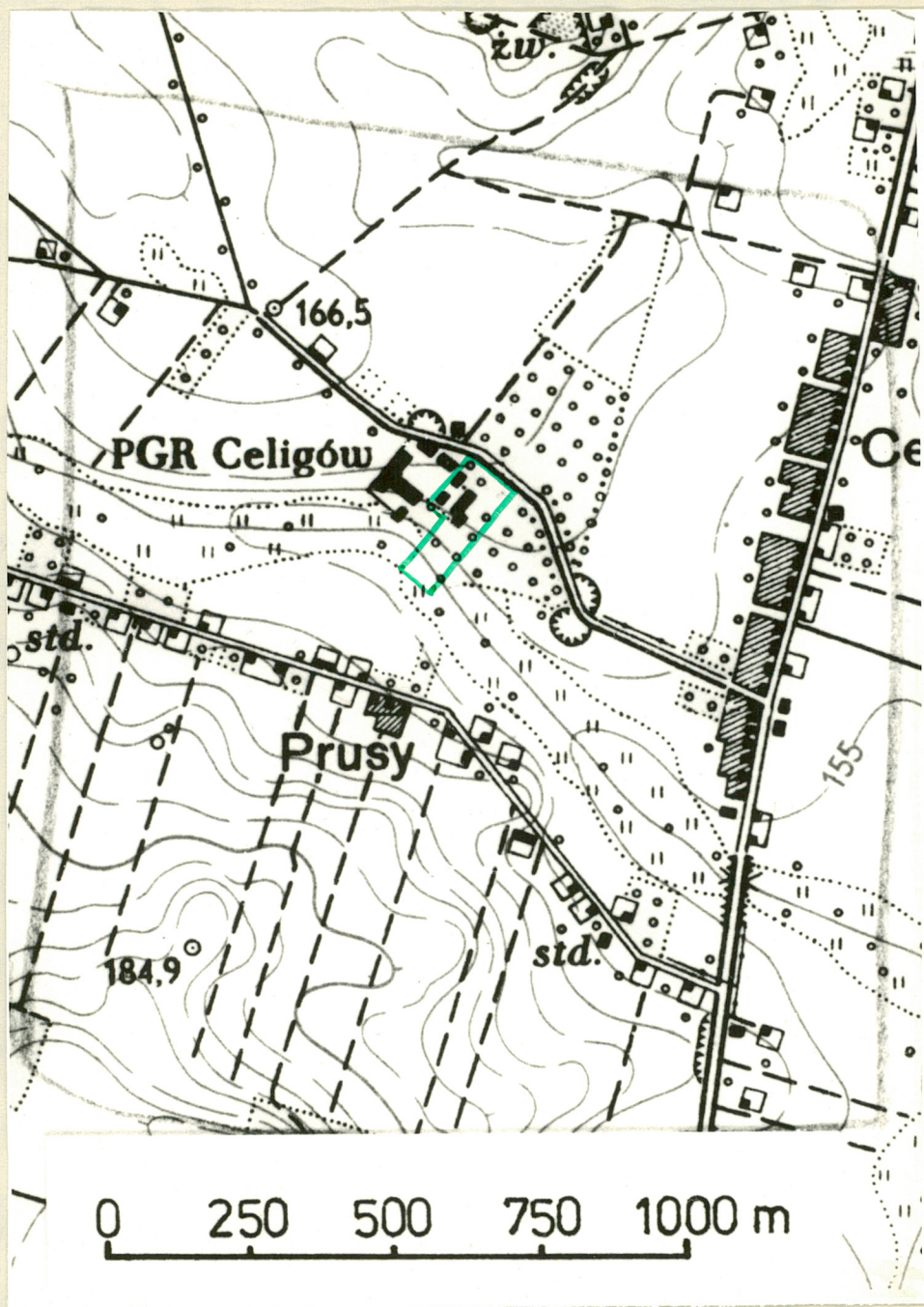
1. Biorąc pod uwagę wyżej przedstawione względy, jak i dość dobry stan parku projektowanego przez Stefana Celichowskiego, proponuje się objąć park ochroną konserwatorską w granicach określonych na planie.
2. Otoczyć opieką i ochroną przysługującą parkom zabytkowym.

Źródła do dziejów parku:

1. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego
2. Informacje ustne uzyskane od mieszkańców wsi, nie potwierdzone źródłowo.
3. Rejestr Ogrodów Polskich zesz. 1 str 33, 1964 r.
4. Ciołek G., Plapis W. Materiały do Słownika Twórców Ogrodów Polskich. 1968 Warszawa

Opracował: Zespół n/b Ochrony Środowiska Uniwersytetu Łódzkiego
Kierownik grupy: mgr inż. B. Jost-Jakubowska.

Fot. 1. Celigów. Widok z bramy, 1977.

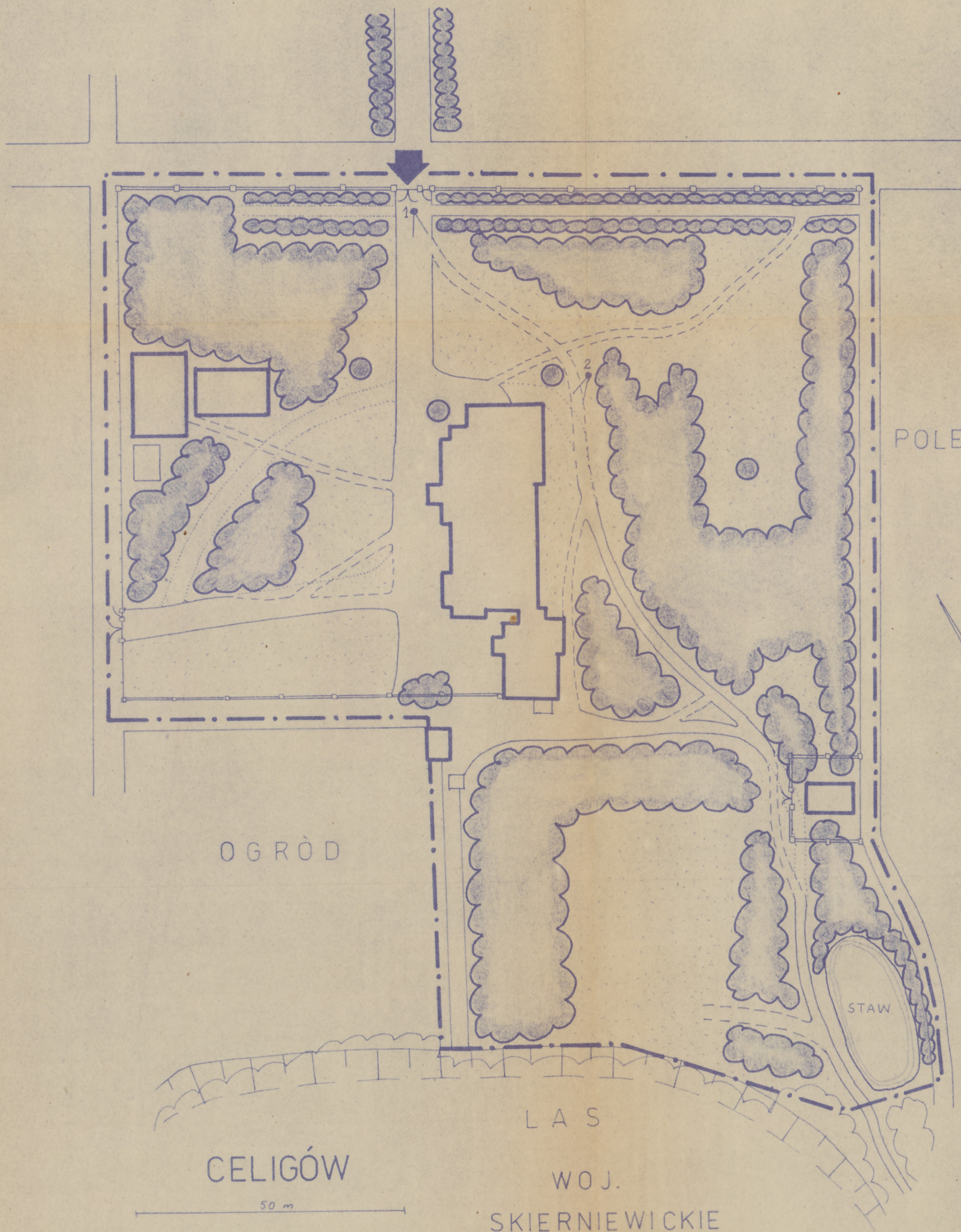
Fot. 2. Celigów. Dworek, 1977.

LEGENDA DO PLANU PARKU.

	Aktualna granica parku.		Ślady dróg dawnych.
	Pierwotna granica parku.		Drogi założone współcześnie.
	Budynki murowane.		Masyw starodrzewia.
	Budynki drewniane.		Szpalery lub aleje.
	Budynki murowane o wartościach zabytkowych.		Pojedyncze stare drzewa liściaste i iglaste.
	Budynki drewniane o wartościach zabytkowych.		Drzewa uznane za pomniki przyrody.
	Miejsca lub pozostałości budynków zabytkowych.		Masyw drzewostanu młodego.
	Rzeźby parkowe.		Pojedyncze młode drzewa liściaste i iglaste.
	Ogrodzenie trwałe.		Skupiny krzewów.
	Ogrodzenie trwałe o wartościach zabytkowych.		Zywopłaty.
	Ogrodzenie nietrwałe.		Powierzchnie trawiaste.
	Bramy i furtki.		Kwietniki.
a/ b/	a/ Aktualne wejście do parku. b/ Dawne wejście do parku.		Osie kompozycji.
	Baseny, fontanny.		Osie widokowe.
	Rzeki, strumienie.		Stanowisko i kierunek wykonania zdjęcia fotograficznego.
	Naturalny zbiornik wodny.		Granice ochrony zabytkowego założenia.
	Naturalny zbiornik wodny zarosnięty szuwarami.		Granice ochrony zewnętrznych powiązań widokowych.
	Skarpy.		Granice ochrony ekologicznej.
	Drogi dawne dobrze zachowane.		

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżarów 9 tel. 621 62 41 w. 244
Nr inw. 1886

Instytut Biologii Środowiskowej
UNIwersyteT ŁÓDZKIEGO
90-237 Łódź
ul. Stefana Banacha 12/16
tel. 825-52 w. 12

Interdyscyplinarny
Zespół Naukowo-Badawczy
Ochrony Środowiska